XLI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1931 december. 12. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BORÓS GYÖRGY.

LIBRARY OF THE UNITARIAN SCHOOL FOR THE MINISTRY Berkeley, California

Özv. Ferencz Józsefné Kissolymosi Gyergyay Anna (1840—1931.)

November 15-én délután 6 órakor örök álomra hunyta le szemeit néhai, boldog emlékezetü, nagy püspökünk özvegye, a mi „nagyasszonyunk". Ma már ott nyugszik kint a fenyők alatt, a házsongárdi csöndes temetőben, férjével egy sirban, hogy majdan poraik összevegyüljenek, amint sziveik elválaszthatatlanul összeforrva éltek itt, a létnek kivételesen hosszu országutján és amint lelkeik — hitünk szerint — ismét egyesülni fognak odafent, az örökkévalóság fényes honában. Ha van halál, melyet hazatérésnek nevezhetünk, mert céltalan bolyongást, kinzó számüzetést és sóvárgó vágyódásokat old fel, akkor a mi nagyasszonyunk örök álomba való merülése ezerszeresen ilyen. Bárhogyan fájjon is nekünk eltávozása, ha ismerjük életét és értjük lelkének érzésvonalát, tudnunk kell, hogy halála csak nekünk látszik eltávozásnak. Az ő számára régóta sóvárgott, boldog megérkezés volt az, megérkezés ahoz, kit egy félszázadon át körüldédelgetett áldott szerelmének megannyi drága ajándékával; hazaérkezés hozzá, kihez a — számára annál a félszáz évnél is tengernyivel hosszabb idő kinzó végtelenségén — három esztendő megmérhetetlen egyedülvalóságán át annyiszor epedve vágyott. Hiszen százszorta hosszabb volt ez az utolsó három év — nélküle, mint a megelőző hatvan — vele. Nem volna illő tehát, hogy a mi veszteségünk önző könnyeivel elhomályositsuk az ő nyereségének tiszta ragyogását, mert hiszen nyereség volt számára a halál, az ő édes urának, élete egyetlen drága napjának elköltözött lelkével való egyesülés boldog elnyerése.

Unitarian school for the ministry
Berkeley
California
America

Nem arra való hát ez a pár sor, hogy fájdalmat keltsen, hanem, hogy emlékezni segitsen. Nem temetni akarunk, hanem inkább felfedezni. Nem azért jöttünk, hogy sirjunk, hanem, hogy tanuljunk. Emlékezni szeretnénk a mi nagyasszonyunk drága életére; fel akarjuk fedezni azokat a belső szép tulajdonságokat, amelyek őt erre a névre érdemessé tették és tanulni vágyunk példájából, hogy teljesebbé váljon a mi — csak hiányokban gazdag — életünk.

Ha azt kérdezzük: miért volt „nagyasszony" a mi nagyasszonyunk, egyszerre a vonzódásnak és szeretetnek ezernyi hulláma rohanja meg a szivünket, nem tudunk nyugodtan analizálni, csak azt érezzük, hogy csodáltuk, mert *ő* volt, hogy szerettük, mert *ő* volt, hogy nagyasszony volt, mert *ő* volt, mert olyan volt, hogy lehetetlen lett volna őt nem csodálni, nem szeretni és nem hivni nagyasszonynak. Mint ahogyan a bolygó csak forog vonzó napja körül, élvezi melegét s örvend sugarának, de tulságosan közel van ahoz, hogy fizikai törvények miértjeit boncolgatni tudja — ugy mi is el kell, hogy távozzunk tőle egy pillanatra, ha meg akarjuk érteni titkát. Hadd kérdezzük hát először inkább csak általánosságban ugyanezt a kérdést.

Arra a kérdésre, hogy mi tesz általában egy asszonyt nagyasszonnyá, a legvalószinübb felelet ez: a nagy idők. Nagy idők teszik az asszonyokat nagyasszonyokká. Vizsgáljuk meg az erdélyi magyar nagyasszonyok történelmi-glóriás alakjait. A Zrinyi Ilonák és Lórántffy Zsuzsánnák magasztos életei mögött mindenütt ott tornyosulnak a nagy idők komor fellegei, melyeknek villámlásai a szelid anyákból és törékeny lelkü hitvesekből a nagyasszonyokat elővarázsolták. Igaz ugyan, hogy ennek a sokszor keresztrefeszitett fajnak alig voltak szélcsendes napjai, hogy számunkra minden évszázad egyaránt megpróbáltatásokkal teljes, minden idő egyformán nagy idő volt az életbenmaradás hősi tetteket követelő utján — de talán épen ez is az oka annak, hogy annyi áldott emlékü nagyasszonnyal ajándékozott meg minket az Isten.

Ez a kérdés különben nem azonos a zseni és a kor viszonyának sokat vitatott problémájával. Az erdélyi magyar nagyasszony más s számunkra sokkal többet jelent, mint a női zseni, vagy a hősies asszony. A franciák Jean d'Arc-jai, az angolok Florence Nightingale-jei, a modern Madam Curie és a suffragettek intellektuális harcosai női zsenik, hősies asszonyok, bátor amazonok voltak, kik oda áldozták életüket valami magasztos eszme pompás oltárára s vagy feláldoztattak rajta, vagy oltárképpé lettek azon. Nálunk is voltak istenszomjas szüzek, ezekből lettek a magyar szentek; lobogó tüzü honleányok, ezek a mi örökkévaló egri amazonaink; és magas ideálokért küzdő asszonyhősök, ezek a magyar ugar nő-mártirai. De a magyar nagyasszony más s nekünk több, mint ezek az egyedül küzdő pusztai rózsák. A magyar nagyasszony inkább valami csodaszép folyondárhoz volna hasonlitható, amelynek szüksége van az anyaföldre, de valami támasztékra is ahoz, hogy a nap felé

kússzon. Valami csodaszép folyondárhoz hasonlitható, amely dicsőséges multu várfalakra kúszik s ugy körülöleli az omladozó köveket, hogy végül is nem lehet tudni, vajjon a kő emeli-e a folyondárt, vagy a folyondár tartja azokat össze. Közben pedig gyönyörü virágokat hajt az a folyondár.

A magyar nagyasszonyok rendesen anyák, hüséges feleségek; onnan nőnek ki a család drága talajából s a zseni viharral küzdő egyedülvalóságától eltérően, megmaradnak gyökerükkel a földben, miközben lelkük drága ideálok omladozó falaiért harcol. Ez a magyarázata annak, hogy mig a pusztai rózsánál vitatható e kérdés: vajjon a vihar növelte-e azt olyan dacosan széppé, vagy anélkül is olyan lett volna — addig a nagyasszony fogalmánál láthatóan bebizonyosul ez a felelet: a nagy idők termelik a nagyasszonyokat. Nagy idők nélkül maradnának önfeláldozó anyák, hüséges hitvesek, de ahoz, hogy nagyasszonyokká nemesüljenek, szükséges a drága patinájú várfalak ingása, roskadozása, melyet ez a fenséges folyondár védőleg körülöleljen. Ezért tartjuk mi a nagyasszonyt a magyar nő legmagasabb rendü asszony-tipusának, hiszen a magyar katona legdédelgetettebb fegyverneme sem a hóditó rohamista, hanem a háztüzőrző honvéd.

Ilyen nagy idők nagyasszonya volt a mi áldott lelkü püspöknénk is, akinek életét ez alkalomra tanulságul hivjuk. 1840-ben született s végig élte a magyarság történetének legviharosabb 92 évét. Látott egy szabadságharcot és egy világháborut, egy kiegyezést és egy vereségnélküli leveretést; megérte Erdély unióját és elszakittatását, az abszolutizmust és az 1918 utáni békét. Soha magyar szemekből annyi könny nem fakadt, magyar ajkakról annyi sóhaj el nem hangzott, magyar szivekben annyi reménység fel nem sarjadt és el nem hervadott, mint az ő életében. Csoda-e hát, hogy nagyasszonnyá tette őt ez a sok-sok lelki tájfun? Ha nem is csoda, de mindenesetre Istennek drága ajándéka volt az, hiszen millió magyar asszony közül épen nekünk, unitáriusoknak adta őt, a legkisebbb és legmagyarabb, tehát a legtöbbet megpróbált erdélyi felekezetnek.

Hogy milyen erőssége volt gyötrődő magyarságunknak ez az Isten küldötte asszony, arra felelni tud az a sok áldás, mely feléje hangzott, a sok egyesület, melynek elnöknője vagy vezetője volt. Az intézményes, lélekerősitő munkán kivül azonban az ő egyéni, személyes erényei is léleknyugtató, buzditó hatással voltak. Elég volt vele találkozni, jóságosan mosolygó szemeibe nézni, kedvesen régies szavait hallani s felfrissülve, uj erőre kapva távozott tőle az ember. Azok közé az asszonyok közé tartozott, akik puszta megjelenésükkel is ékesebben beszélnek, mint sok kiváló szónok. Voltak hiányok is benne, de a hiányok ezen fajai olyanok, hogy akkor válnának kárrá, ha megvolnának. Hiányzott belőle épen az, amit fennebb elkülönitettünk a nagyasszony fogalmától. Soha sem gondolta magáról, hogy zseni, soha sem akart világmegváltó gondolatokat kitalálni; ennek következtében hiányzott belőle az intellektuális hiuság, a szellem

külön utakon járó gőgje.. Soha sem hitte magáról, hogy különlegesen jelentékeny asszony s épen ezért vált azzá — nagyasszonnyá. A női zseniket és asszonyhősöket vagy megkövezi, vagy kineveti, vagy megbámulja a világ, de mindezt távolról, mint valami más világból való csodát. A nagyasszonyok azonban vonzanak magukhoz s közelükben az a vágyunk támad, hogy megcsókoljuk a kezüket, lábaikhoz üljünk és megnyugodjunk náluk. A nő-zsenik egy világ fáklyái, a nagyasszonyok áldott házi tüzhelyek. Amazok csak világitanak, ezeken pedig egy nemzedék fenntartó eledele fő meg.

A mi nagyasszonyunk jóságos szemei elhulló nemzedékek szíveibe adták vissza a hitet, vigasztaló szavai csüggedő lelkek százaiba oltották bele a reménység drága bimbóját, a mindig nyitva püspöki lakásból soha sem távozott ugy senki, hogy valamit magával ne vitt volna vagy a zsebében, vagy a szivében.

Mindezt pedig csak azért tehette meg nagyasszonyunk, mert törhetetlenül hitt és bizott azokban az ideálokban, melyeket gyönge karjaival körülölelt. Ez a kicsiny egyház és az erdélyi magyarság nála egyet jelentettek, melyeknek lételében és fennmaradásában kétkedni lehetetlenség. Számára nem volt más eshetőség, más világ, ép oly kevéssé gondolt volna arra, hogy elhagyja egyházát, vagy ezt a földet, mint amily kevéssé foglalkoznék bármelyikünk is manapság azzal, hogy müködési körét áttegye a holdba. Szivében az „itt élned-halnod kell“ mottója imádság és szent esküvéssé válott, s ő igazán nem volt az a lélek, aki ne vegye komolyan akár az imádságot, akár az esküt. Komolyan vette: itt élt és itt halt meg s közben még csak gondolatban sem vétett ez ellen a hitvallás ellen.

Erdélyi unitárius lányok és asszonyok, a mi nagyasszonyunk példája kötelező! Csak az nevezze őt nagyasszonyának, csak az merjen sirján és emlékezetén könnyet ejteni, aki érti és megtartja ennek a hitvallásnak elkötelező titkát.

Meg kell még emlékeznem arról az anyaföldről is, ahonnan ez a drága folyondár kinőtt; be kell mutatnom a mi nagyasszonyunkat otthon. Hiszen a nagyasszonyt a női zsenitől épen az különbözteti meg leginkább, hogy mig annak nem nagyon tanácsos vizsgálgatni otthoni életét, addig emennek épen ez életnek az ismerete válik igazán dicsőségévé és ismertetőjévé. A világ hires asszonyainak a számára az otthon csak hálószoba, ahol a harcokban fáradt test megpihen, vagy rejtekhely, ahol különcségeit, idegességét, lelkének kevésbé ragyogó indulatait ledobhatja. A nagyasszony számára azonban az otthon — fészek, az egész teremtett világ kicsiny mása, hol életét leéli s amelyből, ha honvéd-harcát megállni ki is rándul néha, csak ide tér vissza, hogy ujra éljen. Tulajdonképen minden nagyasszonynak álma és ideálja, amiért odakint harcol, az, hogy olyan boldog és meghitt fészekké varázsolja a világot, mint az ő otthona.

A mi nagyasszonynnk otthona áldott fészek volt, csen-

des, de erős sziget, melynek partjain az élet zavaros hullámzása megtörött.

Hat gyermeket nevelt fel; unokák, vők, menyek áldják a nevét. Gyermekei és unokái maguk tudnak bizonyságot tenni arról, hogy milyen volt ez a nevelés. Az az áhitatos szeretet, mellyel ajakán csüggtek még akkor is, amikor már jóformán beszélni sem tudott, mutatja, hogy ennek a nevelőnek még a halálos ágyán is voltak mondanivalói. És hogy a pázmányi szatira: „a napa asszony képe, ha nádmézből van, akkor is keserü a menyemasszonynak" — mennyire csak szatira és nem életigazság, bizonyitja az a szeretet, mellyel gyermekeinek élettársai vele szemben viselkedtek.

Háztartásában maga volt az erdélyi magyar gazdasszony mintaképe. Asztalánál kevés napon hiányzott vendég, ennek ellenére soha sem volt zavar a kamarában. Ezt az eredményt pedig nem a fényes püspöki fizetés, mely nagyon is arányban volt kicsiny egyházunk szükös viszonyaival, érte el, hanem az a háziasszonyi beosztás és takarékosság, mely a gondos, magyar asszonyoknak dicsérete és dicsősége. A mi modern világunk annyira hozzászokott a költekezés, sőt a pazarlás felületességéhez, hogy ma már csak ritka, de annál követendőbb a takarékos háziasszony régi mintaképe. Szinte kicsinyeskedésnek, túl prózai foglalatosságnak kezdjük tartani a takarékoskodást s ebből a tévhitünkből még a mai válság szoritó karjai is alig-alig tudnak felébreszteni. Pedig a takarékosság a legromantikusabb dolog, aminthogy az igazán prózai kicsinyesség a tékozlás. Egy ház legkiábránditóbb helye az a láda, ahová a látszólag fölösleges dolgokat dobjuk s a háztartás legprózaibb ügye a meggondolás nélküli pénzdobálás. Viszont romantikusabb dolog kevés van, mint az a körültekintő gondoskodás, hogy csak ugy és csak az történjen a házban, ami szükséges, jó és hasznos. A beosztással élő asszony költő és feltaláló egy személyben, a költekező asszony pedig — egyszerüen felületes.

Legutoljára hagytuk ennek a boldog fészeknek legkiválóbb lakóját és a nagyasszony életének legközpontibb gondolatát s egyuttal legdrágább értékét, az ő édes urát, a néhai püspököt. Ha nagyasszonyunk a család anyaföldjében élt s lelkével drága ideálok féltett várfalaira kuszott fel, hogy azokat védően körülölelje, akkor férje volt az az inda, melyen odáig ért.

Hiábavaló próbálkozás lenne megfesteni próbálni, hogy milyen odaadó, igaz szerelemmel csüngött férjén a mi nagyasszonyunk. Ennek az érzésnek tiszta derüje és felmagasztosult lángolása tulszép ahoz, hogy szavakban elmondható lenne. Nagyasszonyunk szerelme olyan volt, mint Plátónak, a görög álmodónak az elképzelése, mely szerint a férfi és a nő földi életük megkezdése előtt *egy idea* voltak s idefent csak azért váltak széjjel, hogy el nem muló vágyakozással keressék egymást. Az ilyen szerelem azután nem érzéki indulat, hanem ősi, szent elküldetés, hogy ismét egyesülve, az emberi eszme tökéletességét megvalósitsák. Az érzés lobogása mellett azonban arra

is tudott ügyelni ez a feleség, hogy férjének eszmei szárnyalása meg ne akadjon tőle. Vannak, akik szeretetükkel körülbástyázzák a férfit s még a könyvre is féltékenyek, mert órákat rabol el együttlétüktől. Olyanok is vannak, akik nemtörődömségből nem hagynak egy nyugodt percet, egy csendes zugot élettársuknak, ahol álmainak szines szárnyait kibontsa. A mi nagy püspökünk legtöbbet még szellemi téren is feleségének köszönhet, aki még a gondolatot is őrizte, mely férjének szemeiben felvillant. De ehez lemondás kell, sőt önfeláldozás, féltékenység nélküli meghajolás az eszmék istennője előtt. Erre pedig csak a különösen nagy szerelem képes, olyan, mint a mi nagyasszonyunk szerelme.

Férje halálával tulajdonképen véget is ért a mi nagyasszonyunk igazi élete. Az a 3 év már, ami azóta eltelt, csak kényszerü várakozás volt, várakozás a viszontlátásra. És még talán valami más is, csodálatos példa, drága ajándék Istentől, hogy megmutassa nekünk, hogyan kell elviselni a legnagyobb és legszörnyübb csapást.

Amikor átköltözött a feje nélkül maradt család a püspöki lakásból az uj lakásba, a fájdalomtól megtört nagyasszonyt csak ugy lehetett rábirni a számára fogalommá vált régi fészek elhagyására, hogy előtte vitték eltávozott édes urának életnagyságu képét. Az érzésnek az a szinfoniája, mely ebben az egy jelenetben zeng és dalol, legendák magasztos emlékeire méltó.

Három évi várakozás és hősies szenvedés után Isten megjutalmazta őt a viszontlátás boldogságával. Nagyasszonyunk még egyszer és utoljára lakást cserélt. Ennél az utolsó költözködésnél már nem kellett előtte vinni férjének arcképét. Földi szemeinek utolsó villanása amugyis bizonyára ezt a szeretett arcot látta, lelki szemei pedig örök fényességre nyiltak, melyben a vég és kezdet nélküli Isten jutalmazó keze az elszakadás nélküli találkozást és a megfakulás nélküli képet nyujtja számára.

Számunkra drága ajándék volt élete, melyet követni: kötelesség!

Legyen pihenése csendes!

* * *

A temetés nov. 17-én d. u. 3 órakor folyt le. A templomban felravatalozott koporsónál, valamint a sirnál is dr. Boros György püspök ur tartott emelkedett orációt és imát, mindkét helyen gyászdalokat énekelt a teológia énekkara Ütő Lajos karnagy vezetésével.

Sz. I. S.

Kérjük olvasóinkat, hogy ha olyan hittestvérünkről tudnának, aki egyházközségeinktől távol él s igy unitárius pásztorolásban nem részesül, értesitsék (a pontos cimet mellékelve) szerkesztőségünket, hogy az összeköttetés felvételére lépéseket tehessünk.

Téli hangulatok.

Hahó! Hahó!
Az első hó.
Az első fehér, égi pehely.
A szivem, ez a régi kehely,
Megtelik ujra szent örömökkel,
Kis gyermekkorom álmaival.

Este a néma, alvó szobában
Villog a kandallóban a tüz,
Libbenő lángja rásüt a falra
S gyermeki, éber álmokat üz.
Néha egy kis láng titkon kilobban,
Által az alvó ablakokon,
Megvilágitja az ucca sötétjét
S hulló pelyhek közt tova-oson.

Reggel a néma, alvó szobában
Én vagyok első lábrakelő
S mintha eldugott titkokra lesnék,
Szorongó szivvel várok az ágyban,
Hivjon a hajnal pirja elő.

S aztán hahó! hahó!
Látom a hunyt szemü hajnalon át
A rejtett titkot, a nagy csodát:
Hull a hó! Hull a hó!

* * *

Meghalt a nyár s az ősz is oda,
Kihullt az életünkből sok csoda.
Nem süt meleget a nap-korong,
Szivünkön ujra titkos bú borong.

Kertünket belepte most a hó,
Lent, a vár alatt, befagyott a tó.
Hideg szél fuj át a határon,
Fehér hópelyhek nyiltak a fákon.

* * *

Téli zárt tettünk már a kapunkra,
Vendégek jöttek mégis udvarunkra,
Irdatlan nagy fejü hó-emberek
S ugy örvend nekik a gyermeksereg.

Pedig a hó-ember olyan hideg,
Nincs benne sziv és nincsen ideg,
Az ajka néma, semmit sem beszél,
A szeme kialudt, fekete szén.

Nincs apja, anyja, se testvére,
Csak a hó tapad hideg testére.
Csókot az arcára senki se ad,
Mosoly az ajakán soha sem fakad.
Rajta nevetnek vig gyerekek,
Óh emberek! Szegény hó-emberek!

Vigyázzatok, drága kis gyerekek,
Ne legyetek ti is hó-emberek.
Legyen nektek meleg a szivetek
És szivetekben legyen szeretet.

Fekete Lajos.

Id. Máté Lajos 40 éves lelkészi jubileumára.

Sok derék, munkás papja volt évszázadok folyamán át szeretett egyházunknak, kik áldásos munkálkodásukkal az egyház ügyét hatalmas lendülettel vitték előre s kiknek nevét méltó elismeréssel jegyezték föl egyházunk történelmének lapjain. Az egyház-épitő becsületes munka nem mindig csak a központokban s nagyobb vezető személyiségek részéről történik, hanem apró, kis falucskákban, a periferiákon is lehet szép, épitő, eredményes és elismerésre méltó munkát folytatni. Egy ilyen kis falucska előbbvitelén, hiveinek boldogitásán lankadatlan hangya-szorgalommal buzgolkodó lelkipásztorról akarok megemlékezni következő soraimban.

Ez a becsületes és lelkiismeretes munkás id. Máté Lajos firtosváraljai lelkész, az én szülőfalum nagy energiáju papja, ki már több, mint 40 esztendeje szántogatja az ugart, veti a magot, müveli az Ur szőlőjét. Firtosváralja nem nagy falu, hiszen csak 300 lelket számlál; a Firtos-hegy tövében, tehát a szép Nyikó eredeténél fekszik. Tőle északra más vallásu falvak és félelmes nagy erdőségek vannak. Ide, ebbe a végvárba, erre a perifériára kivánkozott és jött a szép Bethlenszentmiklósról Máté Lajos, mint ifju lelkész, a dolgozni akaró ember s itt végzett 35 esztendő alatt olyan kiváló és szép munkát, melyet dicsekedéssel állithatok mások elé követendő példaadásul.

Lássuk, mit is végzett hát Máté Lajos, az én kedves szülőfalum papja 35 esztendő lefolyása alatt.

Papi hivatását a legkomolyabban fogta föl. Szószéki szolgálata azokban a népszerü és a falusi nép számára érthetően szerkesztett és nagy lelkesedéssel előadott prédikációkban mindig magával tudta ragadni a templomot nagy buzgósággal látogató hiveket. Mint diák egyetlen nyári vasárnap is el nem maradtam volna a templomból, honnan haza menve, csaknem minden alkalommal el kellett mondanom a prédikáció rövid tartalmát édes apámnak, ki,

bár gyakran járt a templomba, mégis kikérdezett, hogy lássa, megfigyeltem-e a beszédet. De ha ki nem kérdezett volna az édes apám, ugy is figyeltem volna, mert Máté Lajos lelkészünk oly érdekesen és lelkesen szónokolt, hogy arra nem figyelni lehetetlen volt. Az ő szónoklatai — elárulom — megkedveltették velem a lelkészi pályát és nagy mértékben hozzájárultak ahoz, hogy teológus legyek akkor, amikor volt kereszturi és kolozsvári osztálytársaim közül erre a pályára senki nem lépett s engemet is lebeszélni igyekeztek erről. És itt egy — eddig senkinek el nem mondott — diákkori megfigyelésemet is el kell mondanom. Mint nagyobb diák, egy nyári vasárnapon a templomunkból kijövet hallottam, hogy egy idegen uri ember, ki szintén a templomban volt s kit ma sem tudok, hogy ki volt, azt a megjegyzést tette egy másik, vele lévő, uri embernek: „Ez már igazi szép és jó beszéd volt, boldogan hallgattam ezt a falusi embereknek mondott, lelkes prédikációt; szivesen hallgatnám máskor is.“ Ez volt Máté Lajos szószéki szolgálata.

De ő nemcsak a szószéken volt mintaszerü lelkész, hanem a közügyek és a társadalmi élet terén is. Firtosváralja népe az ő fáradhatatlan buzgóságának köszönheti, hogy haladni és kulturálódni tudott, hogy temploma és középületei jókarban vannak, hogy megfelelő jó utja készült „sárba esett“ Váraljának a „dombon ülő Pálfalva“ felé. Hangya-szorgalmának és a közügyet mindennél előbbre tenni tudó áldozatkészségének eredménye az, hogy kicsiny és igénytelennek látszó falunknak vizvezetéke van s rokonaink már egy jó pár évtized óta a Firtos vizét isszák. Egyházi és községi gyüléseken puritán tisztasággal irányit, vezet, dolgozik még akkor is, ha ezért nem a hála és elismerés kenyerével, hanem a gorombaság és értetlenség durva köveivel dobják. Szives és udvarias házigazda, kinek ajtója tárva-nyitva állott előttünk, váraljai diákocskák előtt s tőle és kedves családjától sok mindent tanultunk.

Az egyetemes egyház életében is számottevő tényező volt mindig. Hacsak betegség nem gátolta, lelkiismeretes pontossággal jelent meg minden alkalommal a Keresztur köri és főtanácsi gyüléseken s felszólalásaival és nem egyszer egyházi lapokban közzétett tanácsaival (pl. nyugdijügyünk) vitte előre egyházunk szent ügyét.

Ennek a több, mint 40 esztendőn át lelkiismeretes és szorgalmas lelkésznek munkássága elismeréséül az elmult nyár augusztus 23-án — Firtosváralján tartott találkozási ünnepélyünkön — jubileumi ünneplést rendeztünk, melyen a firtosváraljai eredetü Kozma Zoltán szentmiklósi lelkész mondott az érdemeket elismerő, szép prédikációt és Pál Ferenc oklándi tb. esperes üdvözölte a jubiláns lelkészt, ki szép szavakban köszönte meg a nem várt ünneplést. Templomozás után mintegy 40 teritékes bankett is volt, hol többen pohárköszöntőkben fejeztük ki nagyrabecsülésünket Máté Lajossal és családjával szemben. Ez alkalomból egy alapot létesitettünk a jubilált lelkész nevére közadakozás utján, amely a mai szük pénzviszonyok között is szép eredménnyel végződött, amennyiben már 5000 leu

van befizetve az alapra. Remélni szeretjük, hogy még növekedni fog ez alap a tisztelők jóakaratából.

Máté Lajos még áll a poszton és — bár a nyár folyamán egy sulyos és aggasztó betegség tette próbára erejét — végzi ifjui lelkesedéssel és szorgalommal szép hivatását. Adja Isten, hogy még évekig lehessen jó egészségben szülőfalum papja, hivei örömére és haladására.

Karácsonfalva. **Bálint Ödön,**
unitárius lelkész.

A mészkői unitárius templom felavatása.

Október 25-én (vasárnap) avatták fel lélekemelő ünnepség keretében a mészkői unitárius hivek ujjáépitett templomát. A templom a XIII-ik században épült és először 1783-ban renoválták. Most ujabb renoválás vált szükségessé és ez — a hivek áldozatkészségéből — most fejeződött be. A munkálatok Debreczeni László tervei szerint készültek s a templom igazi magyaros stilusával irányadóul szolgálhat arra, hogy hogyan lehet és kell régi templomaink renoválásánál a történelmi szempontoknak megfelelően igazi magyart alkotni. Külsejében a templom, különösen délkeletről tekintve, egészen impozáns, bár kisméretü. A torony fatornácának, valamint a templom széles ereszének faragott, festett gyámjai, a berakott terméskövek és az ablakok részleteikben is müvészi értékük és magyarok. De különösen remekbe készült a templom belseje. Az épités munkáját Kereki András odavaló képesitett ácsmester vezetésével, helybeli ácsok végezték. A boltozatos, famunkás mennyezetet faragott gerendák tartják s a Debreczeni László szinpompás mintái diszitik. Az eredeti, 1783-ból származó mintákból is meg van örökitve három. A legények karzatja felett még egy karzat elfért a gyermekek számára. Az uj szószék az eléje épitett papi-székkel, a megujitott padok, a zsoltár-mutatók, a fali lámpatartók, az ujonnan ajándékozott urasztala, mely Zsigmond Ferenc tanitó és neje ajándéka, de legkivált a négy változatos, pedálkupolás, teljesen uj orgona — a temesvári Wegenstein-cég alkotása — mind ugyanabban az eredeti magyar stilusban készültek, amelyikben a templom maga.

Az ujjáépült templom és az uj orgona felavatását Dr. Boros György unitárius püspök végezte, akinek kiséretében Mészkőre érkezett Dr. Varga Béla püspökhelyettes, Lőrinczy Dénes tordai esperes és még az unitáris egyházi és közéleti férfiak és nők közül Pálffi Márton tanár és leánya, Dr. Kiss Elek teol. tanár, Mikó Lőrinc egyh. titkár, Dr. Gyergyay Árpád professzor és családja, Ürmösi József püsp. titkár és felesége, Dr. Ferenczy Sándor tanár. A felavatás ünnepélyes istentisztelet keretében zajlott le. Az istentiszteleten, Lőrinczi Dénes tordai esperes imája után, Dr. Varga Béla püspök-

helyettes hirdette az igét. Luk. 9. rész 62. verse alapján kifejtette, hogy ebben a hitevesztett, csüggedt embervilágban hiábavaló a sok elmélet, szónoklat, bele kell feküdni a munkába, bele adni minden lelkesedést, odaadást, ugy, mint Jézus tette, ki az egész ember evangéliumát hirdette az alapigében. Minden más barázdában csak fél munkát végzünk, ha apró érdekeinket dédelgetjük s vissza tekintünk kicsinyes céljainkra. Dr. Boros György püspök felavató beszédében I. Mózes 11. rész 1—5. verse alapján a Bábel-tornya építőinek összekavarodott munkáját összehasonlitotta a mai társadalom zürzavaros helyzetével s dicséretes elismeréssel emelte ki a mészkői hivek áldozatkész buzgóságát, mely csodálatos dolgot cselekedett, hogy amikor mások sirnak, jajgatnak, akkor ők templomot épitenek, imádkozni akarnak. Mintha az ősök 700 éves multja szólalt volna meg az ősi templom köveiből. Beszéde végeztével megható, áhitatos imában kérte Isten segedelmét, áldását a templomra, mely után a templomi közönség buzgó áhitattal énekelte ez alkalomra készült, alábbi szövegü éneket („Térj magadhoz drága Sion“ dallamára):

Tetszik nekünk az Istenhez
Magyarul imádkozni,
De tudjuk, hogy minden népe
Egyformán kedves neki.

Nem gyülölségért vagyunk
Magyarok, mig meghalunk,
Hanem, hogy az ő világa
Gyarapodjék gazdagságra.

Benczédi Domokos, volt mészkői, jelenleg torockói lelkész, ki a templomépitési munka alapját megszervezte, Mózes égő csipkebokra lángjának fényét látja fellobogni a templomáért lelkesedő nép szivében s hála-áldozatra hivta az Ur asztalához. Istentisztelet közben a helybeli vegyes dalkör énekelt Zsigmond Ferenc énekvezér vezetése alatt. Igen szép, rutinos és hangulatos éneket hallottunk Kereki András atyánkfiától. Az uj és szép hangu orgonán Erdős Mihály tordai énekvezér játszott az ő közismert, szép müvészetével. Délben az iskola termében közebéd volt, melynek gazdagságán nem látszott a mai szükös helyzet, mert ellátásban gazdag áldomás volt, régi magyar szokás szerint, pohárköszöntőkkel füszerezve. A napbefejező része Kelemen Lajos tanár előadása volt, aki Mészkő multjából adott elő érdekes részleteket az ő széles körben ismert tudásával és vonzó előadásával. Az est beálltával azzal az érzéssel hagytuk el a kis falut, hogy Balázs Ferenc lelkésztársunk e küzdelmes épitő munkájával szép bizonyságot tett elhivatásáról, türelméről, akaraterejéről s ezutáni alkotásaiban több megértéssel és kevesebb küzdelemmel fog találkozni. i. j.

●●●

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Boldog és kellemes karácsonyi ünnepeket, valamint újévet kívánunk kedves olvasóinknak és munkatársainknak.

Helyreigazitás. Az Unitárius Közlöny novemberi számában megjelent „székelyszentmihályi egyházköri közgyülésről" szóló cikkem az ott átélt érzéseimeit, szeretetemet és érdeklődésemet foglalta magába, amely lélekemelő érzések a gyülés és ünnepély alatt magával ragadtak. Ezek nyomán később még nagyobb érdeklődéssel vágyódtunk a szabad lelki ölelkezésre, amely bizonyos okok miatt nem történhetett meg. És cikkem azzal fejeződött be, hogy az ünnepélyről kissé csalódott szivvel távozánk.

Ez a részlet azonban egyházköri vezetőségünket érzékenyen érintette. Miután meggyőződtünk afelől, hogy vezetőségünk a legnagyobb odaadással és szeretettel készült erre és talán a sok hatásos munkája után, az ünnepély végét akarta a legmelegebbé tenni s igy a csalódott érzések kiengesztelődtek. Ezzel szemben azonban fennáll az, hogy cikkem utolsó sorai jogtalanul érintették a vezetőséget . . .

Én minden kényszerhatástól távol állva, csupán megértésem, szeretetem és becsületérzésem parancsától hajtva, ezt a jelen cikkemmel igyekszem jóvátenni. Mert azt érzem, hogy szerény soraimban a szeretet, megértés és a kiengesztelés utját munkálom. De hogy a nyilvánosság előtt ez kellő megértést találjon, szükségesnek érzem egyes részletekre visszatérni és azt, amennyiben tőlem telhető, megvilágitani.

A tisztelendő esperes ur édesatyja elhalt és a temetés ép a közgyülés napjára esett. Igy az elnökséget Dr. Elekes Domokos felügyelő-gondnok ur vette át, akinek gondoskodnia kellett a temetésen való részvételről is, ahová egy résztvevő bizottságot küldött ki, amely a lelki vezetők számát nagyban apasztotta és az ottmaradottakra is bizonyos szomoruságot, lehangoltságot váltott ki . . .

Másküléönben a gyülés vidéki intelligenciáktól és kiküldöttektől nagyon népes volt, akiket mi a legnagyobb szeretettel fogadtunk és örvendtünk, hogy megjelenésükkel egyházunkat megtisztelték. De a fehér asztal mellé egyszerre letelepiteni nem lehetett, mert erre sem elegendő edényünk, sem pedig elegendő helyünk nem volt. Miután a gyülés, amint az előző cikkemben is jeleztem, az estéli órákig tartott, igy a távolabbi vidékiek, sürgős munkaidő lévén, igyekeztek hazafelé s igy az ünnepélynek nem várhatták végét. Itt tehát folytonos jövés-menés, készülődés volt látható.

Az ifjuság is jelen volt, akik már az estéli órákban (minden esetre tisztességesen viselkedve) jó hangulatban voltak. Az egyház komolyabb tényezői szintén külön csoportba válva várta, hogy hálját lelki vezetősége előtt lerója és őszinte szeretettel köszöntse, tehát minden csoport különböző gondolatokkal és érzésekkel volt elfoglalva.

Ennyiféle, különböző hangulatba találta az elnökség a gyülés

és ünnepély résztvevőit, amikor a sok fárasztó munka feldolgozása után a fehér asztalnál megjelent. Látva, hogy semmiképen nem összhangba vágó a még jelenvolt hivek hangulata, ugy érezte, hogy itt a vezetőségre senki nem vár, figyelembe sem veszik, meg sem hallgatják és nincs kivel egyengetni a lelki ölelkezés utjait. — De mi vártuk, nagyon vártuk.

Igy került tehát cikkem utolsó mondata, hogy az ünnepélyről kissé csalódott szivvel távozánk. De miután, mint előbb is jeleztem, meggyőződtünk afelől, hogy egyházköri vezetőségünk készült és az utolsó pillanatot akarta a legmelegebbé tenni, ezek után én megelőző cikkem utolsó mondatait, vagyis utolsó részletét, nem is tartom fönn.

Azonban tőlem sem vehető rosszakaratnak, hogy ezt megelőző cikkemet megirtam, mert ha egyházamat nem szeretném és a sorsa nem érdekelne, az ünnepélyre csupán kiváncsiságból, vagy szórakozásból mentem volna, bizonyára nem foglalkoztam volna cikkem megirásának gondolatával. És hogy ez az állitásom tényleg a valóságban igy áll-e, ezért feleljen az én egyházi életem és multam. Mert senki sem tapasztalhatta felőlem azt, hogy én az egyenetlenséget és a béke ellen szitottam volna, sőt, mindig a béke pártja voltam, amelyért képes vagyok harcba szállni és sok minden önérdekről lemondani.

Cikkem megirására az vezetett, hogy mi keressük mindig lelki vezetőinkkel a kapcsolatot. És ha cikkem meg nem jelenik, honnan tudhassa a vezetőség, hogy vajjon mi megértjük-e őket.

Azzal a jóleső érzéssel fejezem be jelen cikkemet, hogy ezek után előző cikkem nem fog hagyni bántó nyomokat maga után.

Bencéd. **Izsák Domokos.**

A főtanácsi gyülés december 13-án kezdődik. Előző nap a mult számunkban hirdetett egyháztársadalmi egyesületek közgyülései fognak megtartatni, igy Dávid Ferenc Egyletünk közgyülése is, ahol alapszabály tervezetünk megvitatása mellett elnököt és más tisztviselőket kell választanunk.

Az 1932. évi Naptár el nem adott példányait kérjük december 15-ig visszaküldeni, hogy más helyt még elhelyezhetők legyenek.

A kolozsvári Unitárius Kollégium Ifjusága f. év november 29-én szépen sikerült ünnepélyt rendezett Szentiváni Mihály unitárius költő emlékére. A müsor kiemelkedő pontjai — a Haydn-trió előadása és a kollégiumi énekkar szereplésén kivül — Ifj. Nagy Zoltán emlékezése, Márkos Albert hegedűjátéka, Id. Nagy Zoltán novella-felolvasása, Kiss Zoltán imája, Kelemen Tibor: Szentiváni versek felolvasása gyönyörködtették a hallgató közönséget. Dicséretet érdemel még Bagaméry Kató lelkes zongorajátékával és Márkos Jenő a D dur trióban tanusitott cello szakértelmével. Vári Albert védnök-tanár lelkes bezárója után a közönség azzal a tudattal távozott, hogy ma is, mint a multban, lelkesedik a diákság a szép és művészi dolgok iránt.

A kolozsvári Unitárius Kollégium ifjusága és tanári kara nov. 22-én meleg sikerü matiné keretében ismerte el és hálálta meg dr. Gál Ke-

lemen 40 éves tanári és 25 éves igazgatói munkálkodását nyugalomba vonulása alkalmával. Gálffy Zsigmond igazgató, dr. Abrudbányai Géza (a régi tanitványok nevében), Nagy Zoltán VII. osztályos tanuló, dr. Ferencz József, isk. felügy.-gondnok és dr. Boros György püspök ur, — fenti sorrendben — emelkedett hangu beszédekben fejezték ki hálájukat dr. Gál Kelemen munkásságáért, egyben kérve őt, hogy szeretetét és tehetségét továbbra is forditsa kicsiny egyházunk javára. Az ifjuság szépen sikerült dalárda és zenekari számokkal szerepelt Toducza Zsigmond zenetanár vezetésével. Dr. Gál Kelemen munkásságát mi is szerettük volna méltatni lapunkban, de — szerénysége által sugalmazott kérésére — el kellett tekintenünk attól.

A kolozsvári Unitárius Ifjusági Egyesületek vasárnap, november hó 22-én, d. u. 1/25 órakor az Unitárius Kollégium disztermében kegyeletes ünnepélyt rendeztek most már néhai nagyasszonyuk özv. Ferencz Józsefné emlékére. Elnöki megnyitót tartott Bedő Borbála II. é. teológiai hallgató. Ürmösi Károlyné: A nagyasszony fátyla c. költeményét szavalta Szabó Jolán. Emlékbeszédet tartott Szent-Iványi Sándor, lelkész. Énekelt Bede Emil. Belépti dij nem volt, szives adományokat az „özv. Ferencz Józsefné, Kissolymosi Gyergyai Anna emlékalap"-ra koszoru megváltás cimén elfogadtak. Kérik e célra az esetleges további adományokat szerkesztőségünkbe küldeni. Az adakozásokat nyugtázni fogjuk.

Az Unitárius Nők Szövetsége december 6-án, vasárnap d. u. 5 órakor a szegény gyermekek karácsonyi felsegélyezésére vallásos ünnepélyt rendez az unitárius templomban. Műsor: 1. Orgonán játszik: Ütő Lajos. 2. Szaval: Fikker János. 3. Énekel: Ürmösy Magda, orgonán kiséri Mihályfi Irén. 4. A régi rossz időkről. Előadást tart Kelemen Lajos. 5. Quartett: Előadják S. Kouba Paula—Biasini Sándor—Mestitz János—Stransky Gyula. 6. Énekel a teológia énekkara. Belépti dij nincs, műsor megváltása kötelező.

December 20-án vasárnap d. u. 4 órakor karácsonyfa-ünnepélyt tartunk elemi iskolás gyermekeinknek a gymnasium tornatermében.

1932. jan. 13., febr. 10., márc. 9. és ápr. 13, azaz minden hó második szerdáján megtartjuk szokásos kötőkéinket d. u. 5 órai kezdettel, saját irodahelyiségünkben (Calea Marechal Foch, Kossuth Lajos-utca 10 sz.)

Mindezen összejövetelekre minden unitárius család nőtagjait és azok vendégeit testvéri szeretettel hivjuk az Unitárius Nők Szövetsége választmánya.

Meghivó. Sz. 27—1931. elnöki. Az unitárius egyetemes lelkészkör folyó évi december hó 12-én 1/29 órakor kezdődőleg Kolozsvárt, az Unitárius Kollégium disztermében évi rendes közgyülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghivja Csifó Salamon, elnök. Tárgysorozat: 1. Közének. 2. Imádkozik Fikker János kolozsvári s. lelkész. 3. Elnöki megnyitó. 4. Jegyzőkönyv hitelesités és erre bizottság kiküldése. 5. Felolvas Szent-Iványi Sándor kolozsvári lelkész. 6. Jelentés a lelkészkörök évi működéséről. 7. Felsőhatósági leiratok: a) a dijlevelekre; b) a belső emberi választási törvényre; c) a hivatali felfüggesztésekre; d) a nyugdijpénztár elkülönitésére vonatkozólag. 8. Jelentés a pénztárvizsgálatról. 9. Jelentés az „Unirius Szószék" anyagi helyzetéről. 10. A marosvásárhelyi konferencián tartott felolvasások ügye. 11. Kisgyörgy Imre javaslata Hitel- és Segélyegylet alapitására. 12. Dobai István és Kelemen Imre pályanyertes műveinek kiadási

ügye. 13. Uj alapszabály-tervezet. 14. Esetleges választások. 15. A háromszéki kör inditványa: a) dr. Borbély István; b) vallástani könyvek ügyében. 16. A felsőfehéri kör inditványa: a) a hivek fegyelmezésére; b) kepézés alkalmával pálinkával kinálás kiküszöbölésére vonatkozólag. 17. A székelykereszturi kör inditványa: a) a kongrua levonása; b) egyházi adózás megszüntetése; c) nyugdijilletékek és járulékok csökkentése ügyében. 18. Balázs Ferenc inditványa: a) nyugdijilletékek és járulékok csökkentése; b) az egyház központjának áthelyezése ügyében. 19. Esetleges más inditványok. A választmány tagjait kérem, hogy december 11-én este 7 órára sziveskedjenek a dékáni szobában megjelenni.

Dávid Ferenc-emlékünnep Kolozsvárt. A kolozsvári egyházközség és a központi Dávid Ferenc-Egylet, hálás kegyelettel, szép ünnepségek keretében emlékezett meg november 15-én a nagy férfiu halálának 352 éves évfordulójáról. A vasárnap délelőtti istentiszteleten Ürmössi József püspöki titkár tartott alkalmi prédikációt. Délután 5 órakor a kollégium disztermében, szép közönség jelenlétében, müsoros ünnepély volt. A gyülekezeti ének elhangzása után Dr. Boros György püspök tartott elnöki megnyitót, visszaemlékezve Dávid Ferenc elitéltetése eseményeire. Szántó Luci I. éves papnövendék szavalta Józan Miklós alkalmi költeményét. Dr. Kristóf György egyetemi tanár igen érdekes és értékes történelmi előadást tartott az unitárizmusnak Pécs városában diadalmas életéről, Válaszuti György unitárius és Skarica Máté református prédikátor vitájáról. Haydn D-dur trioját előadták: Márkos Albert VII. g. o. (hegedü), Márkos Jenő V. g. o. (cello) és Nagy Zoltán VII. g. o. (zongora). Kovács Domokos III. éves papnövendék nagy átérzéssel és ügyes előadással szavalta M. Farkas Sándor alkalmi emlék-versét. A teológia akadémia énekkara Meisner: „Magnus est Dominus“ c. szerzeményét énekelte.

Hymen. November 22-én délután tartotta esküvőjét *Péterfi Mihály* küküllőszépiaki unitarius lelkész *Gvidó Katicával,* Gvidó Béla dicsőszentmártoni esperesünk bájos leányával a dicsőszentmártoni unitárius templomban. Az egyházi áldásban Gvidó Béla esperes ur — örömapa — részesitette, mig a másik örömapa, Péterfi Gyula torockói énekvezér-tanitó afia, dalban adta áldását az ifju párra. A helybeli Unitárius Dalárda üdvözlő dalokat énekelt Török János karnagy vezetésével. Utána a helybeli New-York-vendéglőben vacsora volt, melyen a köri lelkészek szép pohárköszöntőkben fejezték ki jókivánságaikat az ifju párnak. E helyről is fogadja az ifju pár legmelegebb jókivánatainkat! — *Vass Jucika* kénosi lakós és *Fazakas Jenő* recsenyédi unitárius lelkész november hó 8-án tartották eljegyzésüket Kénosban.

Gyászhirek. Mély szomorusággal vettük a hirt *Adámossy Gábor* kövendi unitárius lelkész folyó évi november hó 20-án történt elhalalozásáról. A szép, daliás termettel, kiváló szellemi tehetséggel megáldott s hiveit szerető lelkipásztorral hamar végzett a suly s kór, mely ellen nem volt földi orvosszer. Szerető, áldott, jóságos lelke találja fel az üdvösséget és kárpótlást az itt elveszitett örömökért. Őt sirató élettársát s árván maradt két gyermekét a jó Isten kegyelme és jósága vigasztalja meg. Temetése a kartársak, a vidék és hivei nagy részvételével november hó 22-én délután volt. Lőrinczy Dénes esperes és Árkosi Tamás sinfalvi lelkész végezték a temetési szertartást. Legyen áldott emlékezete! — November 7-én hunyta le szemét örök álomra *Dr. Erdődy Endre,* volt járási tiszti orvos, birtokos — magyarszováti magányában. 67 évet élt: „egész életét a szenvedő emberiségnek áldozta“ áll szomorujelentésében. Valóban, hiszen minden hozzá forduló betegnek, akár jó szóval, akár orvossággal, de mindig meg tudta gyógyitani testét vagy lelkét. Példát mutatott, mit ha követünk, méltók leszünk emberi mivoltunkhoz. Nyugodjék békében, szelleme örökké élni fog.

Irodalom.

A székelykereszturi unitárius főgimnázium 1929/30. isk. évi értesitője 244 oldalon jelent meg, ugyancsak román és magyar nyelven, Gálfalvi Samu igazgató gondos szerkesztésében.

Vezető helyen Nagy Lajos tanár emlékezik meg Demeter Lőrinc elhunyt iskolafelügyelő-gondnokról nehány meleg sorban. Ezt követi Szentmártoni Kálmán tanárnak Heraklides Basilikos Jakab, moldvai fejedelemről irt, hosszabb lélekzetü, alapos és gondos tanulmányra valló értekezése. Minthogy e tanulmányt, mely szélesebb körökben keltett méltó feltünést, már többen és több helyen méltatták, taglalásába ezuttal már hely szüke miatt sem bocsátkozhatunk.

Az intézet előljáróságában annyi változás történt, hogy az elhunyt Demeter Lőrinc helyébe Dr. Fekete Gyula marosvásárhelyi ügyvédet választották meg iskolafelügyelő-gondnoknak, továbbá, hogy az előljáróságot kiegészitették három tanácskozó taggal. E három tag: Katona Ferenc esperes, Dr. Elekes Domokos ügyvéd és Ütő Lajos székelykereszturi pap. Tornatanárnak Lőrinczi Zoltánt alkalmazták. A tanárok dicséretre méltó társadalmi és irodalmi munkásságot fejtettek ki, mig az ifjuság az Orbán Balázs-Önképzőkör különböző ágazataiban vette ki részét az önképzés szép munkájából.

A tanulók száma 154 volt, ebből unitárius 103. Baccalaureátusra állott 10 uj tanuló, átment 7.

Egészségi állapot általában jó volt. A tanulók erkölcsi tekintetben kifogás alá nem estek s fegyelmi vétségek is — pár esetet kivéve — nem fordultak elő.

A D. F. E. nőszövetsége ez uton is felhivja Kolozsvár unitárius szegényeit, hogy jelentkezzenek az Egylet irodájában, Unitárius Kollégium, I. em. december 10-ig, ha segélyre szorultak. A hivatalos órák alatt, d. u. 3—5 óra között, iparkodni fogunk valamennyire enyhiteni nehéz sorsukat.

Felhivás előfizetőinkhez! Tekintettel a nehéz gazdasági helyzetre kérnünk kell olvasóinkat, hogy hátrálékos előfizetési dijaikat rendezzék. 1932. januárjától kezdve csak azoknak tudjuk küldeni a Közlönyt, akiknek előfizetési dijai addig rendezve lesznek.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17